

Årsmelding for 2001

1. Innledning

Kulturvernets Fellesorganisasjon ble dannet 24. oktober 1994 ut fra et ønske om å styrke samarbeidet mellom de frivillige kulturvernorganisasjonene, og mellom offentlig forvaltning og disse organisasjonene. Arbeidsområdet omfatter både kulturminnevern, historie og museumsvirksomhet.

Kulturvernets Fellesorganisasjon skal arbeide for å styrke kulturvernets rolle i norsk samfunnsliv ved å

- ?? øke kjennskapen og interessen for historie og kulturvern
- ?? støtte arbeidet for registrering, innsamling, vern, bruk og formidling av kulturminner
- ?? bedre rammevilkårene for kulturvernet.

Kulturvernets Fellesorganisasjon er fellesorgan for medlemsorganisasjonene, samordner saker av felles interesse og fremmer slike saker for myndighetene.

Vi har i 2001 fortsatt hatt en utstrakt kontakt med myndighetene, men har også hatt fokus på en videreutvikling av kontakten med og mellom medlemsorganisasjonene.

2. Medlemmer

Kulturvernets Fellesorganisasjon hadde i 2001 følgende 17 medlemsorganisasjoner: DIS-Norge, HIFO - Den norske historiske forening, Forbundet KYSTEN, Landsforbundet av Motorhistoriske Kjøretøyklubber, Fortidsminneforeningen, Landslaget for Lokalhistorie, Landslaget for Lokalhistorie i Skolen, Landslaget for Lokal- og Privatarkiv, Norges Husflidslag, Norsk Folkeminnelag, Norsk Forening for Fartøyvern, Norsk Fyrhistorisk Forening, Norsk folkedraktforum, Norsk Skipsfartshistorisk Selskap, Norsk Jernbaneklubb, Rutebilhistorisk Forening og Norsk Slettshistorisk Forening. Disse organisasjonene har ved årets utgang til sammen rundt 180.000 medlemmer og 1.300 lokale- og regionale lag. Det har også i 2001 vært medlemsvekst i flere av våre medlemsorganisasjoner.

Norsk Fyrhistorisk Forening og Norsk folkedraktforum ble tatt opp som medlemmer på årsmøtet 28. april.

3. Årsmøte

Ordinært årsmøte ble avholdt i Oslo ladegård 28. april. Det møtte i alt 21 representanter fra 11 medlemsorganisasjoner. Før årsmøtet var det ekskursjon i Middelalder-Oslo etterfulgt av foredrag ved ekspedisjonssjef Ann Elin Bratset fra den nyopprettede avdeling for kulturminneforvaltning i Miljøverndepartementet. Bratset orienterte om arbeidet og oppgaver som er tillagt den nye avdelingen.

4. Styret

Frem til årsmøtet i april hadde styret følgende sammensetning:

Johan Sigfred Helberg, leder, (Fortidsminneforeningen)
Anders Kirkhusmo, nestleder (Landslaget for Lokalhistorie)
Tore Berntsen, medlem (Forbundet KYSTEN)
Gudmund Valderhaug, medlem (Landslaget for Lokal- og Privatarkiv)
Elin Gilde Garvin, medlem (Norges Husflidslag)
Bjørn Falck Russenes, medlem (Rutebilhistorisk Forening)
Jan Solberg, medlem (DIS-Norge)
Anders Linnerud, varamedlem (Norsk Jernbaneklubb)
Per Alsaker, varamedlem (Norsk Skipsfartshistorisk Selskap)

Etter årsmøtet har styret hatt denne sammensetningen:

Johan Sigfred Helberg, leder, (Fortidsminneforeningen)
Jan Solberg nestleder (DIS-Norge)
Bjørn Falck Russenes, medlem (Rutebilhistorisk Forening)
Gudmund Valderhaug, medlem (Landslaget for Lokal- og Privatarkiv)
Per Alsaker, medlem (Norsk Skipsfartshistorisk Selskap)
Anders Linnerud, medlem (Norsk Jernbaneklubb)
Birger Lindanger, medlem (Landslaget for Lokalhistorie)
Gudveig Henryette Aaby, varamedlem (Landslaget for Lokalhistorie i Skolen)
Jan H. Arntzen, varamedlem (Norsk Forening for Fartøyvern)

Det er avholdt styremøter 2. februar, 9. mars, 15. juni, 13. oktober og 7. desember.

Styremøtet 15. juni vedtok å opprette et **arbeidsutvalg** bestående av leder, nestleder og daglig leder. Arbeidsutvalget (AU) fikk fullmakt til å gjøre vedtak i den løpende drift innenfor de strategiske planer, årlige virksomhetsplaner og andre prinsipielle retningslinjer styret har vedtatt, og i konkrete saker hvor styret etter enkeltvedtak har delegert myndighet til AU. Styret ønsket ved dette å tydeliggjøre sterkere enn tidligere at styrets ansvar er de mer overordnede spørsmål, retningsvalg, strategiplaner etc, samt enkeltsaker som enten har elementer av slike valg i seg eller av andre årsaker fremstår som viktige. På denne måten ønsket styret å formalisere og styrke støtteapparatet rundt daglig leder, som vår eneste ansatte. AU har faste, ukentlige telefonmøter.

Styremøtet 13. oktober var en del av et **styreseminar** som ble avholdt i Trondheim 12.-14. oktober. Hensikten var å styrke kontakten mellom styremedlemmene og dermed også styret som kollegium, gi styremedlemmene økt kjennskap til hverandres organisasjoner, samt å skape mulighet for å behandle temaer mer inngående enn det er mulig på ordinære styremøter. Det er ikke tidligere blitt avholdt et slikt seminar. Denne samlingen fokuserte på styrets arbeidsform og på hvordan en kunne realisere de langsiktige mål som ble vedtatt på siste årsmøte. Som ledd i arbeidet med å skape kontakt og forståelse mellom medlemsorganisasjonene, ble det vedtatt å fordele blant dets medlemmer ansvaret for å holde kontakten med alle medlemsorganisasjonene.

Det har totalt vært oppe 32 saksposter i løpet av året. Opprettelsen av AU har ført til at styret har behandlet færre saksposter enn tidligere år, noe som også var intensjonen.

Blant de saker styret har hatt til behandling har vært:

- ?? Høringssaker og politisk arbeid (ref pkt 9 og 10)
- ?? Overføring av forvaltningsmyndighet på kulturminneområdet til kommunesektoren
- ?? Politisk initiativ for å bedre rammebetingelsene for det frivillige kulturvernet
- ?? Planlovutvalgets første delinnstilling
- ?? Lokal Agenda 21 prosjekt
- ?? Kulturminneutvalgets arbeid
- ?? Websider
- ?? Statsbudsjett 2002
- ?? Planer, budsjett og regnskap

5. Valgkomité og revisor

Frem til årsmøtet i april hadde valgkomiteen følgende sammensetning:

Per Henrik Bache, leder (Landslaget for Lokalhistorie)

Anette Solberg Andresen, medlem (Norges Husflidslag)

Per-Erik Carlson, medlem (Landsforbundet av Motorhistoriske Kjøretøyklubber)

Etter årsmøtet har valgkomiteen hatt følgende sammensetning:

Anders Kirkhusmo, leder (Landslaget for Lokalhistorie)

Anette Solberg Andresen, medlem (Norges Husflidslag)

Per-Erik Carlson, medlem (Landsforbundet av Motorhistoriske Kjøretøyklubber)

Revisor har vært statsautorisert revisor Tore Wilhelmsen AS. Revisor ble gjenvalgt på årsmøtet.

6. Sekretariat

Pål Giørtz har hele året vært ansatt som daglig leder i hel stilling. Det har ikke vært andre ansatte, annet enn ekstrahjelp i til sammen 16 timer for etablering av websider. Det at vi har midler til kun én ansatt er den viktige rammebetingelsen for vårt aktivitetsnivå og gjør oss relativt sårbare.

Det er foretatt en liten oppgradering av sekretariatets IT-kapasitet når det gjelder programvare. Det har vært foretatt kun beskjedne investeringer i 2001.

Kulturvernets Fellesorganisasjon leier kontorer i Stortingsgaten 12 i Oslo i kontorfellesskap med Norsk Forening for Fartøyvern og Den norske kulturminnedagen. Sekretariatet dekker en del administrative gjøremål for Kulturminnedagen, blant annet regnskapsførsel.

Arbeidsmiljøet er godt og det har ikke vært sykefravær i 2001. Organisasjonens virksomhet forurenser ikke det ytre miljøet.

7. Økonomi

Etter søknader til Kulturdepartementet v/Norsk museumsutvikling og Miljøverndepartementet om kr 500.000 i driftsstøtte fra hvert departement, ble Kulturvernets Fellesorganisasjon tildelt henholdsvis kr 212.000 og kr 475.000. I tillegg kommer kontingentinntekter på i underkant av kr 71.000 og at vi fikk beholde ubrukte prosjektmidler på i overkant av kr 16.000 til blant annet dekning av utgifter til porto og materiell som påløp senere.

Årets resultat er på kr 35.394. Dette er høyere enn planlagt, noe som skyldes noe høyere kontingentinntekter, renteinntekter og ekstraordinære inntekter, forsiktede investeringer, samt at vi har lyktes å utføre en del aktiviteter rimeligere enn antatt.

Vi har en relativt solid og oversiktlig økonomi, så lenge driftsstøtten blir opprettholdt. Det er en målsetting å ha en egenkapital som kan sikre seks måneders drift. Etter styrets vurdering er forutsetningene for videre drift til stede. Årsregnskapet for 2001 er satt opp under denne forutsetning.

Det vises for øvrig til regnskapet.

8. Representasjon

Offentlig utvalg som skal utrede strategier, mål og virkemidler på kulturminnefeltet (Kulturminneutvalget)

Tore Berntsen (Forbundet KYSTEN) og Kristen Grieg Bjerke (Fortidsminneforeningen) har vært medlemmer av kulturminneutvalget, oppnevnt av Regjeringen 9. april 1999 etter forslag fra Kulturvernets Fellesorganisasjon. Styret i Kulturvernets Fellesorganisasjon har fungert som referansegruppe for medlemmene. Utvalget avga sin utredning 21. desember 2001.

Nasjonalkomiteen for Den norske kulturminnedagen

Trond Torgvær (Forbundet KYSTEN) og Anette Solberg Andresen (Norsk Husflidslag) representerer Kulturvernets Fellesorganisasjon i nasjonalkomiteen. De er oppnevnt av Miljøverndepartementet for perioden 2000-2003.

Rådgivende arbeidsgruppe for overføring av mer forvaltningsansvar til kommunesektoren

Daglig leder har sittet i en rådgivende arbeidsgruppe for Miljøverndepartementet. Gruppen har gitt innspill til både prosess, forutsetninger og innhold i en eventuell overføring av mer myndighet av kulturminneforvaltningen til kommunesektoren. Arbeidsgruppen har hatt 6 møter siden opprettelsen 9. mai 2001.

Nordiska Förbundet för Hembygdsarbete och Lokalkultur

Leder er styremedlem og daglig leder er vara for ham. Daglig leder deltok på styremøte og årsmøte i Helsingfors 14. mai. Leder og daglig leder deltok på styremøte i Oslo 16. oktober.

Medlemsorganisasjonenes årsmøter og lignende

Leder og daglig leder deltok på landsmøtet i Landsforbundet av Motorhistoriske Kjøretøyklubber 10. mars i Oslo.

Daglig leder deltok på landsmøtet i Landslaget for lokalhistorie 9. juni i Sarpsborg og landsstevne i Forbundet KYSTEN 12.-15. juli i Bud i Romsdal.

Annen representasjon

Leder og daglig leder var til stede ved den offisielle åpningen av Miljøverndepartementets avdeling for kulturminneforvaltning 16. februar.

Leder representerte Kulturvernets Fellesorganisasjon ved Norges museumsforbunds landsmøte i Skien 23.-25. april.

Daglig leder har deltatt i Forum for kultur- og næringsliv siden opprettelsen 27. august 2001.

Daglig leder var tilstede ved fylkeskulturkonferansen på Lillehammer 1. oktober.

Daglig leder har møtt på to møter i Norsk Kulturforum.

9. Kontakt med myndigheter

Kulturvernets Fellesorganisasjon er i stadig kontakt med ulike offentlige myndigheter, både av formell og uformell art. Følgende er noen av de formelle kontaktene i 2001:

10. januar skrev vi til Justisdepartementet på bakgrunn en henvendelse fra en medlemsorganisasjon omkring hvilket regelsett som gjelder for styreansvar i frivillige organisasjoner. Departementets lovavdeling svarte i brev av 6. februar, hvor det slås fast at aksjeloven og allmennaksjeloven ikke gjelder for foreninger, men at noen av reglene er uttrykk for allmenne prinsipper som også vil gjelde oss.

26. februar deltok daglig leder på en idédugnad vedrørende Den kulturelle skolesekken. Vi fulgte opp med et skriftlig innspill datert 7. mars til arbeidsgruppen hvor vi understreket at dette tiltaket også må inneholde norsk kulturarv som tema hvor elevene kan arbeide både med de materielle og immaterielle deler av denne.

2. mars tok vi initiativ til et koordinerende møte med politisk og administrativ ledelse i Kulturdepartementet og Miljøverndepartementet med utgangspunkt i politiske signaler om overføring av mer beslutningsmyndighet innen kulturminnefeltet til kommunesektoren. Møtet ble avholdt 19. mars, hvor blant andre de politiske rådgiverne Aina Holst (Kulturdepartementet) og Jo Stein Moen (Miljøverndepartementet) deltok, foruten representanter fra embetsverket. Fra vår side deltok daglig leder, generalsekretær Per Hillesund i Forbundet KYSTEN og generalsekretær Kristen Grieg Bjerke i Fortidsminneforeningen. Vi etterlyste koordinering og mer tydelighet mht mål for dette arbeidet, og understreket frivillighetens plass og hvilken kompetanse våre medlemmer utgjør lokalt. I kjølvannet av vårt initiativ ble det opprettet en bredt sammensatt rådgivende arbeidsgruppe for Miljøverndepartementet hvor daglig leder har deltatt. Kulturminister Ellen Horn refererte også til vårt initiativ på Norges museumsforbunds landsmøte som et eksempel på gode innspill og initiativ fra frivillige organisasjoner.

19. april skrev vi til Stortingets forsvarskomite i anledning av Dok.nr.8:52 – forslag om opprettelse av et fond for bevaring av festninger og andre militærhistoriske bygninger. Vi støttet forslaget, men la vekt på at en slikt eventuelt fond ikke måtte utelukke andre tiltak innen finansiering på kulturminneområdet, og henviste spesielt til det foreslåtte Norsk Kulturminnefond. Komiteen henviste i sin innstilling spesielt til våre faglige vurderinger, både når det gjaldt betydningen av de bygninger som ikke inngår i Landsverneplanen for Forsvaret og vår vurdering av Forsvarets kompetanse på de verneverdier og utviklingsmyndigheter disse bygninger har. Komiteen tok i sitt vedtak hensyn til vårt ønske om at et slikt tiltak ikke må komme i foretrengsel for andre finansieringstiltak. Regjeringen ble bedt om å utrede ulike ordninger for organisering av eierskap og forvaltning av eiendommer, bygg og anlegg med historisk verdi.

10. mai deltok daglig leder på det årlige kontaktmøtet i Norsk museumsutvikling (NMU). Til dette møtet var invitert de organisasjoner som får driftsstøtte fra Kulturdepartementet delegert gjennom NMU. Fra våre medlemmer deltok også Birger Lindanger, Landslaget for lokalhistorie, Gudveig Henryette Aaby, Landslaget for lokalhistorie i skolen og Erik Henning Edvardsen, Norsk Folkeminnelag. Øvrige tilstede var representanter for en del museer, Norsk ICOM, Norsk etnologisk gransking og Norges museumsforbund. Møtet er til gjensidig informasjon og diskusjon, både av faglig og administrativ art. Direktør Jon Birger Østby orienterte blant annet om den videre oppfølging av St.meld. nr. 22 (1999-2000) – ABM-meldingen og om mulig sammenslåing av den statlige bibliotek- og museumsforvaltningen.

11. oktober skrev leder og daglig leder til partigruppene på Stortinget, samt de tre komiteene energi- og miljø; samferdsel; og familie, kultur- og administrasjon i anledning Statsbudsjettet 2002. Vi tok opp en del prinsipielle sider omkring frivillighetens kår innen kulturvernarbeidet, og ba om at rammebetingelsene ble vesentlig styrket. Etter at regjeringen Bondevik II ble utnevnt, fulgte vi opp i brev av 22. oktober til den nye statsministeren og statsrådene Børge Brende, Valgerd Svarstad Haugland og Victor D. Norman. Leder og daglig leder møtte 6. november Stortingets familie- kultur- og administrasjonskomite og 12. november Stortingets energi- og miljøkomite. I sistnevnte komite tok vi også opp behov for presisering av teksten i enkelte budsjettposter under Riksantikvarens budsjett. Vi har ikke lyktes ved denne anledning å få til noen utvidelse av de økonomiske rammene for kulturvernet, men har registrert en økende forståelse for at mange av våre medlemsorganisasjoner faller utenfor departementenes støtteordninger, uten at det er tilsiktet.

15. november stilte styreleder og daglig leder i kontaktmøte med miljøvernminister Børge Brende. Fra departementet stilte også representanter for embetsverket. Dette var en videreføring av fjorårets kontaktmøte med bare kulturvernorganisasjoner og dette er et ledd i satsingen på kulturvern. En rekke organisasjoner med kulturminnevern som interessefelt var invitert, og av våre medlemsorganisasjoner stilte Forbundet KYSTEN, Fortidsminneforeningen, Landslaget for lokalhistorie og Norsk Forening for Fartøyvern. Øvrige tilstede var Norsk Kulturarv, Industrimuseenes fellesråd og Nasjonalkomiteen for kulturminnedagen. Statsråden ønsket møtet primært for å bli kjent og orientert. Vi understreket overfor at vi representerte alle 17 medlemsorganisasjonene, også de som ikke var til stede. Vi tok videre opp at stadig flere av våre medlemsorganisasjoner faller utenfor tildelingen av statlige driftsmidler, og påpekte behovet for å styrke organisasjonene lokalt, regionalt og sentralt for å utløse de gode synergieffekter vi erfaringsmessig vet dette vil gi, samt at dette er en forutsetning for at vi skal kunne bidra ved en overføring av mer forvaltningsmyndighet på kulturminnefeltet til kommunesektoren.

10. Formelle høringsuttalelser

Kulturvernets Fellesorganisasjon har avgitt formelle høringsuttalelser om

- ?? foreslått fond for bevaring av festninger og andre militærhistoriske bygninger, i brev av 19. april til Stortingets forsvarskomite;
- ?? NOU 2001:2 Retten til miljøopplysninger, i brev av 30. april til Miljøverndepartementet;
- ?? Akershusstranda og Rådhusplassen, i brev av 12. september til Oslo kommune.

11. Eget prosjekt Lokal Agenda 21

Kulturvernets Fellesorganisasjon ble av Riksantikvaren tildelt prosjektmidler i 1999 til nettverksbygging og formidling av faglig kunnskap i tilknytning til arbeidet med Lokal Agenda 21. Deler av disse midlene ble sammen med en ny bevilgning fra Miljøverndepartementet benyttet til utarbeidelse, trykking og utsendelse av studieheftet "Mangfold styrker kulturvernet" til våre lokale og regionale lag. Studieheftet ble forfattet av Hilmar Hansen og er et verktøy i lokalt arbeid i et Lokal Agenda 21-perspektiv. Studieheftet inneholder temaene "Invitasjon til samtale om framtida", "Å løfte i flokk" og "Fra ide til handling – nye allianser" og gir deltakerne en rekke konkrete ideer og muligheter for bedre dialog og gjennomslagskraft i sitt arbeid, hvor det lokale arbeidet blir satt inn i et større perspektiv. Heftet ble sendt ut til alle lokale og regionale lag i våre medlemsorganisasjoner i januar/februar 2001 og det er utover året ettersendt noen hundre eksemplarer av heftet.

Prosjektet er nå formelt avsluttet og rapportert.

12. Samarbeidsprosjekt Lokal Agenda 21

Kulturvernets Fellesorganisasjon har sammen med Friluftslivets Fellesorganisasjon (FRIFO), Miljøheimevernet og Friluftsrådernes Landsforbund deltatt i et todelt samarbeidsprosjekt: Utarbeidelse av informasjonsmateriell og kompetanseutvikling. Informasjonsmateriellet består av håndbok i arealplanlegging (opplag 15.000), brosjyre (opplag 22.800) og veilederperm (200 eksemplarer).

Informasjonsmateriellet ble utgitt i 2000, og det er gjennomført fem regionale opplæringsseminarer av veiledere med til sammen nærmere 124 deltakere fra bl.a. Den Norske Turistforening, Norges speiderforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Forbundet KYSTEN, Fortidsminneforeningen, Landslaget for Lokalhistorie i Skolen, Landslaget for Lokalhistorie, Norge Kvinne- og Familieforbund og Norges Velforbund.

FRIFO har stått for den administrative og daglige driften av prosjektet. Overførte midler sammen med en bevilgning for 2001 sørget for videreføring og nødvendig oppfølging til høsten 2001.

Daglig leder deltok i prosjektets styringsgruppe.

Prosjektet er nå formelt avsluttet og rapportert.

13. Medlemsinformasjon

I 2001 ble det utgitt 8 medlemsinformasjoner. Dette er to flere enn tidligere år. Medlemsinformasjonene vil bli videreført i 2002.

14. Internasjonalt samarbeid

Kulturvernets Fellesorganisasjon er medlem av nettverket "European Network for the Voluntary Arts" i samarbeid med paraplyorganisasjonene Voluntary Arts Network og Amatørkulturens Samrådsgrupp. Vi har ikke deltatt i møter i nettverket i 2001.

Kulturvernets Fellesorganisasjon er også medlem av Nordiska Förbundet för Hembygdsarbete och Lokalkultur. I løpet av året har det vært avholdt et årsmøte og to styremøter, hvor vi også har deltatt (se pkt 8 Representasjon).

Johan S. Helberg

Jan Solberg

Bjørn Falck Russenes

Gudmund Valderhaug

Per Alsaker

Anders Linnerud

Birger Lindanger

Gudveig H. Aaby

Jan H. Arntzen

Pål Giørtz